

ШТЕДЊА КАО САВРЕМЕН ОДНОС ПРЕМА СОПСТВЕНОМ РАДУ И РАДУ ДРУГИХ ЉУДИ И РЕЗУЛТАТИМА РАДА

Тешка економска и социјална ситуација у Србији део је такве исте или веома сличне ситуације у целој земљи. Јасно је да се она отклања великим системским променама у економском и политичком систему друштва као целине. Србија у оквиру свих институција, организација, у оквиру могућности које има, настоји да те системске промене буду изведене што пре. Надамо се да ће тако и бити.

Међутим, док се те системске промене изведу нећемо седети скрштених руку, не само зато што бисмо дотле многе људе довели на саму ивицу егзистенције већ и зато што објективно на сваком нивоу друштва може нешто да се учини што би поправило економски и социјални положај. На пример, штедња у свим областима рада и на свим нивоима. Она је неопходна мера која може да се одмах спроведе у свим срединама. А комунисти треба да је схвате не као апел, већ као задатак. Познато је да смо ми у више махова у нашем друштву упућивали апеле, и да је одзив на њих био слаб и краткотрајан. Раднички савети су доносили препоруке чија се реализација најчешће сводила на краткотрајна ограничења употребе неких средстава. Све се завршавало, у принципу, у стилу „свако чудо за три дана“. Све што се предузимало углавном је компромитовало политику штедње, а није донело никакве резултате. Истини за вољу, није без разлога штедња код нас тешко пролазила. Наше социјалне навике, да не кажем склоности, прилично су расипничке. Није моје да улазим у порекло и разлоге таквог понашања. Имамо научнике који то знају и који ће то сигурно изучавати. Али, наши људи не воле и не умеју да штеде. Чак и кад тешко зарађују новац, троше га лако. И сада када је

Радни састанак с председницима општинских комитета СК Србије; Београд, октобар 1988. године.

економска криза видљиво погодила већину становништва, читава богатства одлазе на свадбе, испраћаје у војску, породичне прославе итд. То су наше социјалне навике, социјалне нарави. И да није овакве тешке економске кризе, човек би са симпатијама могао да каже — шта да радимо, такви смо људи!

Међутим, нагло економско сиромашење и појединаца и друштва намеће потребу за променом и навика и нарави. Штедња и економија су два израза за исту садржину. Штедњу ћемо морати да прихватимо као начин живота и у породици, и у држави. Можда зато што смо дуго, тако рећи, вечито били сиромашни, и што смо се често стидели тог сиромаштва, устезали смо се, бар пред другима, да покажемо штедљивост, јер смо је доживљавали као легитимацију тог сиромаштва. Али, ми сада јесмо сиромашни. Да бисмо то престали да будемо, треба не само да више радимо већ и да више штедим. Уосталом, то раде и много богатија и развијенија друштва од нашег. Чак и најразвијенија, штедљивост схватају као рационалан и одговоран и културан однос према друштвеним и личним добрима. Према томе, програм штедње за нас има приоритетан значај. Он мора да постане не само актуелан економски одговор на постојећу кризу, већ треба да постане и део укупног социјалног, културног и уопште друштвеног преображаја који нам је неопходан. А штедња треба да обухвати све у нашем раду — од повећања радне дисциплине до смањења и ликвидирања свих непотребних трошкова.

У том смислу треба да мењамо схватање садржине појма „службено.“ Такозване службене потребе као покриће за многе нерационалне трошкове, па и за привилегије, често приватизују и веома поскупљују све функције у привреди и друштву. Мора се свести у нормалне, политички прихватљиве, што у овим тешким економским условима значи минималне и најнужније оквире, и број, и коришћење службених аутомобила и организовање службених путовања, и службене прославе, и све друго што није неопходан расход и неопходан издатак. „Службено“ као параван за комотно и нерационално понашање мора се отклонити и свести на оно што је заиста неопходно, и то није ствар прописа, већ мора бити ствар промене у понашању. Треба да избегнемо ругло и карикатуру од штедње, чему смо ми склони, у виду катанца на телефонима, и да штедњом остваримо један савремен однос према сопственом раду и раду других људи и резултатима тога рада. Да не штедим некултурно, већ културно.